

Asia: VN/27189/2023

Lausuntopyyntö ehdotuksesta poliisin ja Maahanmuuttoviraston rekistereihin tallennettuja biometrisia tietoja koskevan sääntelyn muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Poliisin henkilötietolakiin ehdotetut muutokset

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta poliisin ja Maahanmuuttoviraston rekistereihin tallennettuja biometrisia tietoja koskevan sääntelyn muuttamiseksi.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettyinä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

Suomen Asianajajat pitää tärkeänä lainvalvonta- ja rikosentorjuntakeinojen tehokasta toteutumista etenkin vakavien ja yleisvaarallisten rikosten ennaltaehkäisemiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Niin ikään Suomen Asianajajat tukee toimenpiteitä yhteiskunnan turvallisuuden ja viranomaisia kohtaan koetun luottamuksen vahvistamiseksi. Lakiehdotuksen tavoitteet ovat tästä näkökulmasta tarkasteltuna kannatettavia.

Kokonaisuutena arvioiden lakiehdotus ei kuitenkaan ole tasapainoinen suhteessa muihin yhteiskunnassa suojattaviin perusoikeuksiin kuten yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan eikä ole kaikilta osin riittävästi perusteltu. Suomen Asianajajat pitää lakiehdotusta kokonaisuutena arvioiden ongelmallisena ja esittää, että jatkovalmistelussa tulisi arvioida lakiehdotuksen sisältöä tarkemmin suhteessa sen perusoikeuksille aiheuttamiin riskeihin ja arvioida uudelleen sitä, onko lakiehdotuksen edistäminen ylipäänsä perusteltua. Toissijaisesti Suomen Asianajajat esittää, että passi- ja henkilörekisteritietojen toissijainen käsittely rajattaisiin poliisin henkilötietolain voimassa olevan 15 §:n tilanteiden ohella ainoastaan niihin tilanteisiin, joissa käsittely olisi välttämätöntä hengelle,

terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran estämiseksi, ja muilta osin oikeustila jätettäisiin ennalleen.

Lisäksi Suomen Asianajajat painottaa, että lakiehdotuksen jatkovalmistelussa tulisi arvioida tarkemmin lakiehdotuksen mahdollisia vaikutuksia esimerkiksi lasten henkilötietojen käsittelyyn ja lasten yksityisyyden suojaan. Suomen Asianajajat katsoo myös, että ehdotettu menettely, jolla varmistettaisiin viranomaisen keskusrikospoliisille tekemän vertailupyynnön lainmukaisuus, ei ole riittävästi perusteltu. Osana jatkovalmistelua tulisi arvioida tarkemmin etenkin sitä, onko ehdotettu poliisin sisäinen laillisuusarviointi yhdistettynä Tietosuojavaltuutetun toimiston jälkikäteisvalvontaan riittävä mekanismi oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutumisen varmistamiseksi, vai tulisiko vertailun edellytykseksi säätää vaatimus tuomioistuimen päätöksestä.

Poliisin henkilötietolakiin ehdotetut muutokset

Yleiset huomiot

Lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) (poliisin henkilötietolaki) säännöksiä henkilökorttilaissa (663/2016) ja passilaissa (671/2006) tarkoitettujen biometrinen tietojen käyttämisestä muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen. Tällä hetkellä poliisin henkilötietolain mukaan passia ja henkilökorttia varten kerättyjen biometrinen tietojen toissijainen käyttö on sallittua vain, jos se on välttämätöntä luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden, muun katastrofin tai rikoksen kohteeksi joutuneen tai muuten tunnistamattomaksi jääneen uhrin tunnistamiseksi. Lakiehdotuksella muutettaisiin tätä perustavanlaatuista lähestymistapaa siten, että biometrinen tietojen käsittely olisi sallittua muun muassa tiettyjen vakavien rikosten ennaltaehkäisemiseksi tai paljastamiseksi sekä luovuttamiseksi vastaaviin tarkoituksiin myös ulkomaiden viranomaisille. Suomen Asianajajat korostaa, että kyse olisi huomattavasta muutoksesta nykytilaan ja merkittävästä puuttumisesta yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Ehdotettu lakimuutos koskisi esimerkiksi pelkkien passirekisteritietojen osalta yli neljän miljoonan suomalaisen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia biometrisiä tietoja, joita voitaisiin jatkossa käyttää vertailuaineistona esimerkiksi rikostutkinnassa.

Suomen Asianajajat pitää lakiehdotusta poikkeuksellisen huomioiden etenkin perustuslakivaliokunnan pidättyväinen ja aiemmin jopa varsin kielteinen linja passi- ja henkilökorttitietoihin sisältyvien biometrinen tietojen käyttämiseen varsinaisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen ulkopuolelle jääviin tarkoituksiin (esimerkiksi PeVL 14/2009 vp ja PeVL 23/2022 vp ja siinä viitattu lausuntokäytäntö). Niin ikään säädettäessä kansalliseen lainsäädäntöön perustuvia poikkeuksia yleisen tietosuojasetuksen (EU) 2016/679 käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen, tulee lainsäädännön täyttää tietosuojasääntelyn vaatimusten ohella myös perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä asetetut edellytykset.

Suomen Asianajajat ei pidä poliisin henkilötietolakiin ehdotettuja muutoksia riittävän perusteltuina huomioiden ehdotetun käsittelyn laajuus ja etenkin käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta poikkeamiselle vakiintuneesti asetetut tiukat edellytykset. Kuten lakiehdotuksessa on todettu, perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan vakiintuneesta käyttötarkoitussidonnaisuutta koskevasta tulkintakäytännöstä ei ole syytä irtaantua etenkään sääntelyn perusteiden osalta ilman riittäviä perusteluita ja huolellista harkintaa. Edelleen on todettu, että käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeaminen voi painavien yhteiskunnallisten syitten vuoksi olla rajatusti mahdollista, mikäli huolellisesti laadittu sääntely kokonaisuutena arvioiden täyttää perus- ja ihmisoikeuksien vaatimukset ja on yhteensopiva EU-oikeuden asettamien vaatimusten kanssa. Suomen Asianajajat katsoo, että lakiehdotus ei kaikilta osin täytä näitä vaatimuksia riittävän perusteluiden ja harkinnan osalta.

Lakiehdotuksen perustelut vertailumenettelyn piirissä olevien rikosnimikkeiden osalta ovat suppeat. Rikosnimikkeiden luetteloon sisältyy hyvin vakavia maanpetos- ja vakoilurikoksia sekä terrorismirikoksia tai yleisen turvallisuuteen tai henkeen ja terveyteen kohdistuvia vakavia rikoksia, mutta myös esimerkiksi ympäristörikoksia, huumaisainerikoksia ja maksuvälinerikoksia. Lakiehdotuksen perusteluissa pitäisi arvioida tarkemmin, tarvittaessa rikosnimikekohtaisesti, perusteita, joiden nojalla lainsäätävä katsoo käsillä olevan riittävän painavat yhteiskunnalliset syyt poiketa käyttötarkoitussidonnaisuuden pääperiaatteesta. Lisäksi lakiehdotuksen perustelut koskien poliisin henkilötietolain 31 §:n mukaista oikeutta henkilötietojen luovuttamiselle ulkomaiden viranomaisille rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi ovat hyvin suppeat. Myös tältä osin kyse olisi huomattavasta muutoksesta nykyiseen oikeustilaan, ja säännökset perustelut ovat liian suppeat sen osalta.

Lisäksi Suomen Asianajajat toteaa, että lakiehdotuksessa ei ole riittäväällä tavalla arvioitu sitä, millä mekanismeilla varmistettaisiin, että ehdotetun sääntelyn soveltamisalaan kuuluvien rikosten estämiseen tai selvittämiseen liittyvän tietojen vertailun yhteydessä mahdollisesti havaittuja, lievempiin rikosepäilyihin liittyviä tietoja ei hyödynnettäisi perusteettomasti esimerkiksi poliisin (tai tiedon saaneen ulkomaisen viranomaisen) toiminnassa. Lakiehdotusta tulisi jatkovalmistelussa täsmentää myös tämän seikan osalta.

Lakiehdotuksen mukaan vertailut toteutettaisiin keskusrikospoliisissa, joka tarkistaisi ennen vertailun suorittamista pyynnön lainmukaisuuden ja vertailulle säädettyjen edellytysten täyttymisen. Lakiehdotuksen perusteluissa ei ole Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan arvioitu riittävän yksityiskohtaisesti sitä, voidaanko poliisin sisäinen laillisuusarviointi yhdessä Tietosuojavaltuutetun toimiston mahdollisen jälkikäteisvalvonnan kanssa katsoa riittäväksi menettelyksi, vai tulisiko vertailun edellytykseksi säätää vaatimus tuomioistuimen suorittamasta etukäteisvalvonnasta samaan tapaan kuin tiettyjen pakkokeinojen kohdalla. Suomen Asianajajat painottaa tämän arvioinnin tärkeyttä, koska kyse on hyvin merkittävästä puuttumisesta yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Lisäksi Tietosuojavaltuutetun toimiston uuden sääntelyn (kuten tekoälylainsäädäntö) myötä alati laajenevat tehtävät ja rajalliset resurssit huomioiden, jälkikäteisen valvonnan merkitys saattaa jäädä käytännössä vähäiseksi.

Suomen Asianajajat pitää tärkeänä, että edellä mainitussa arvioissa huomioidaan myös asiassa C-548/21 annettu Unionin tuomioistuimen tuomio, joka koskee rikosasioiden tietosuojadirektiivin (EU) 2016/680 soveltamista. Unionin tuomistuin painotti kyseisessä ratkaisussa, että tilanteessa, jossa kansallisen viranomaisen pääsy henkilötietoihin aiheuttaa vakavan puuttumisen rekisteröidyn EU:n perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan mukaisiin oikeuksiin, edellytyksenä tulee olla tuomioistuimen tai muun sellaisen riippumattoman hallintoelimen päätös, joka kykenee arvioimaan riippumattomasti tasapainoa rikollisuuden torjunnan edellyttämien tarpeiden ja yksityiselämän kunnioittamisen ja henkilötietojen suojan välillä.

Edellä mainittu ratkaisu on relevantti nyt käsillä olevan lakiehdotuksen kannalta, ja myös siinä esitetty tulee ottaa huomioon arvioitaessa poliisin sisäisen laillisuusarvioinnin riittävyttä vertailun suorittamisen laillisuuden varmistamiseksi. Asiassa on myös huomionarvoista, että edellä mainitun tuomion johdosta pakkokeinolakia (806/2011) ollaan parhaillaan muuttamassa EU-oikeuden mukaiseksi siten, että poliisin laite-etsinnöille edellytetään jatkossa pääsääntöisesti tuomioistuimen etukäteisvahvistusta (VN/3357/2025). Suomen Asianajajat katsoo, että lakiehdotuksen perustelut poliisin sisäisen laillisuusarvioinnin riittävyden osalta eivät ole riittäviä eivätkä johdonmukaisia myöskään suhteessa pakkokeinolain muutosta koskevan lakiehdotuksen perusteluissa esitetyn kanssa.

Tietojen luovuttaminen SIS-järjestelmään

Voimassa olevassa sääntelyssä passirekisterin ja henkilökorttirekisterin biometrisia tietoja ei ole katsottu mahdolliseksi tallentaa Schengenin tietojärjestelmään (SIS-järjestelmä) (HE 35/2021 vp, s. 22.). Lakiehdotuksessa poliisin henkilötietolakia ehdotetaan muutettavaksi myös siltä osin, että biometrisiä tietoja voitaisiin luovuttaa aiempaa laajemmin SIS-järjestelmään tehtävien kuulutusten tekemiseksi.

Lakiehdotuksen mukaan tietoja saisi luovuttaa muun muassa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1986/2006 ja komission päätöksen 2010/261/EU kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1862 (SIS-poliisiyhteistyöasetus) 36 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kuulutuksen tekemiseksi tietyin edellytyksin. Kyseisen 36 artiklan 3 kohdassa säädetään kuulutusten tallentamisesta SIS-järjestelmään salaista tarkkailua, tiedustelutarkastuksia tai erityistarkastuksia varten rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja tutkimiseksi tai rikoksiin liittyvien syytetoimien toteuttamiseksi, rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä yleisen turvallisuuden uhkien ehkäisemiseksi artiklassa tarkennetuin edellytyksin. Vaikka oikeus tietojen luovuttamiseen olisi myös tältä osin rajoitettu tilanteisiin, joissa kyse on poliisin henkilötietolain 15 e §:ssä tarkoitetusta rikoksesta, Suomen Asianajajat katsoo, että tietojen luovutus muun muassa rikosten ennalta estämiseksi tehtävää salaista tarkkailua varten laajentaisi kyseisten tietojen käsittelyä huomattavasti siitä, mikä on ollut käsittelyn alkuperäinen käyttötarkoitus tietoja kerätessä.

Lisäksi Suomen Asianajajat huomattaa, että vaikka SIS-poliisiyhteistyöasetuksen 67 artiklan mukaan rekisteröidyt voivat käyttää asetuksen (EU) 2016/679 15, 16 ja 17 artiklassa ja direktiivin (EU) 2016/680 14 artiklassa ja 16 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädettyjä oikeuksiaan muun muassa tietoihin pääsyyn ja niiden oikaisuun, esimerkiksi SIS-poliisiyhteistyöasetuksen mukaiseen kuulutukseen perustuvan toimenpiteen toteuttamista koskevan 37 artiklan salaista tarkkailua koskevan 3 kohdan mukaan kuulutuksen kohteena olevalle rekisteröidylle ei saa millään tavoin antaa tietoa kuulutuksen olemassaolosta. Siten ehdotettu lakimuutos vähentäisi rekisteröityjen mahdollisuuksia varmistua siitä, missä valtioissa ja mihin tarkoituksiin rekisteröityä koskevia biometrisiä tietoja käsitellään.

Reaaliaikainen biometrinen etätunnistaminen

Suomen Asianajajat nostaa esiin myös, että lakiehdotuksen mukaan ehdotettu lainsäädäntö mahdollistaisi henkilökorttirekisterin ja passirekisterin biometrinen tietojen sekä ulkomaalaislain 131 §:n nojalla talletettujen biometrinen tietojen käyttämisen myös reaaliaikaisessa biometrisessä etätunnistamisessa, mikäli sellainen myöhemmin otettaisiin käyttöön. Erikseen on todettu, että poliisin käytössä ei toistaiseksi ole reaaliaikaista biometristä etätunnistamista. Suomen Asianajajat painottaa, että lakiehdotusta ei voida perustella mahdollisella myöhemmin tulevaisuudessa käyttöönotettavilla reaaliaikaiseen biometriseen etätunnistamiseen perustuvilla menettelyillä. Lisäksi tämänkaltaisilla menettelyillä voi olla erittäin huomattavia, tällä hetkellä osin tuntemattomia vaikutuksia oikeusturvan ja perusoikeuksien osalta, ja tällaisten järjestelmien käyttöönoton edellyttämät mahdolliset lainsäädäntömuutokset tulee jo siitä syystä arvioida nyt käsillä olevasta lakiehdotuksesta erillisenä asiana.

2.Maahanmuuttohallinnon henkilötietolakiin ehdotetut muutokset

Henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain (615/2020) säännöksiä esitettään muutettavaksi siten, että poliisi saisi käyttää ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään tallennettuja oleskeluluvan, oleskelulupakortin ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin hakijalta otettuja sormenjälkitietoja muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen esimerkiksi hengelle, terveydelle tai vapaudelle aiheutuvan merkittävän vaaran estämiseksi tai rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Lisäksi maahanmuuttohallinnon henkilötietolakia ehdotetaan muutettavaksi siltä osin, että biometrisiä tietoja voitaisiin luovuttaa aiempaa laajemmin SIS-järjestelmään tehtävien kuulutusten tekemiseksi. Suomen Asianajajat viittaa näiden muutosten osalta muualla tässä lausunnossa esitettyyn.

3.Ulkomaalaislakiin ehdotetut muutokset

Ulkomaalaislain (301/2004) muutosehdotus liittyy etenkin biometrinen tietojen luovuttamiseen SIS-järjestelmään tehtävien kuulutusten tekemiseksi. Suomen Asianajajat viittaa näiden muutosten osalta muualla tässä lausunnossa esitettyyn.

4. Esityksen pääasialliset vaikutukset

Kuten todettua edellä, Suomen Asianajajat pitää sinänsä kannatettavina tavoitteita yksityisen ja yleisen turvallisuuden sekä kansallisen turvallisuuden suojaamisen varmistamiseksi. Niin ikään esitutkintaviranomaisen toiminnan tehostaminen sekä vakavien vaaratilanteiden ja rikoksen uhriksi joutumisen estäminen ovat kannatettavia päämääriä. Suomen Asianajajat kuitenkin painottaa, että

näiden tavoitteiden ja niiden saavuttamiseksi esitettävien keinojen tulee kuitenkin olla oikeassa suhteessa yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan liittyvien perusoikeuksien kanssa. Lakiehdotuksen vaikutustenarviota ja perusteluita voidaan pitää puutteellisena tältä osin.

Lakiehdotuksessa on muun muassa todettu viitaten poliisihallituksen selvitykseen, että tiettyjen vakavien rikosten osalta ainoastaan noin 70 rikosilmoitukseen liittyisi sellaisia tunnistamattomia sormenjälkitietoja, jotka voisivat olla tunnistettavissa ehdotetun kaltaisen vertailun avulla. Kasvokuvien osalta ei ole esitetty kuin hyvin yleismalkainen arvio sen osalta, kuinka monessa rikosasiassa kasvokuvien vertailusta passi- ja henkilökorttitietoihin voisi mahdollisesti olla hyötyä. Suomen Asianajajat pitää lakiehdotuksen vaikutuksia tältä osin puutteellisesti arvioituna ja liian ylimalkaisesti perusteltuina, etenkin ottaen huomioon, että lakiehdotuksen mukainen käsittely kohdistuisi lähes kaikkien Suomen kansalaisten sekä merkittävän osan Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluviin biometriisiin tietoihin. Lisäksi lakiehdotuksessa ei ole riittäväällä tavalla arvioitu mahdollisia oikeusturvaan liittyviä riskejä esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö joutuisi identiteettivarkauden kohteeksi tai rikosvastaaja joutuisi puolustautumaan tilanteessa, jossa keskeinen näyttö perustuisi esimerkiksi kasvokuvien vertailuun. Jatkovalmistelussa lakiehdotuksen vaikutustenarviointia tulisi täydentää myös tältä osin arvioimalla yksityiskohtaisemmin ehdotetun käsittelyn tarvetta, mahdollisia riskejä ja oikeasuhtaisuutta suhteessa tavoiteltuihin hyötyihin nähden. Lakiehdotuksessa esitettyjen suppeiden perustelujen valossa lakiehdotusta ei esitetyssä muodossa voida pitää tasapainoisena tai oikeasuhtaisena.

Lisäksi Suomen Asianajajat huomauttaa, että lakiehdotuksessa esitetty passi- ja henkilökorttitietojen toissijainen käsittely ulotettaisiin lähtökohtaisesti samassa laajuudessa myös lapsiin. Käytännössä ainoan rajauksen muodostaisi se, että alle 12-vuotiaalta ei oteta passia tai henkilökorttia varten sormenjälkiä, vaan ainoastaan kasvokuva, jonka lisäksi ulkomaalaislain nojalla kerättäviin tietoihin ei sisällytetä sormenjälkitietoja pieniltä lapsilta. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että etenkin lapsilta otettujen biometrinen tunnisteen käsittelyn tulee olla välttämätöntä hyväksyttävän tarkoituksen kannalta (esimerkiksi PeVL 40/2021 vp ja PeVL 13/2017 vp ja siinä viitattu aiempi lausuntokäytäntö). Lakiehdotuksen yleisluontoiset ja suppeat perustelut muun muassa esitutkimamenettelyn nopeuttamisella tai lapsen pääsemisellä nopeasti lastensuojelumenettelyn piiriin eivät ole tältä osin Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan riittäviä. Lisäksi lakiehdotuksen perusteluissa on viitattu siihen, että Ruotsissa on arvoitu mahdollisten lainsäädäntömuutosten osalta, että alle 15-vuotiaiden rekisteröityjen tietoja ei sallittaisi käytettävän passirekisteriin sisältyvien kasvokuvien vertailuun. Myös tätä seikkaa on arvioitava Suomen osalta osana jatkovalmistelua.

Lisäksi Suomen Asianajajat painottaa riittävän valvonnan tärkeyttä etenkin, kun kyse on erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelystä ja myös muutoin perusoikeuksien suojan kannalta riskialttiista käsittelystä. Kuten edempänä tässä lausunnossa on tuotu esiin, on arvioitava erikseen tarvetta tuomioistuimen toimesta tapahtuvalle etukäteisvalvonnalle. Lisäksi lakiehdotuksen kohdassa 4.2.2.2 on todettu, että ehdotettu käsittely lisäisi valvonnan tarvetta ja vaikuttaisi siten myös Tietosuojavaltuutetun toimiston työmäärään. Suomen Asianajajat tunnistaa valtionalouden hankalan tilanteen ja sen, että valvontaviranomaisten pyynnöt merkittävistä lisäresursseista eivät

välttämättä toteudu. Riittävä resursointi on kuitenkin olennaisen tärkeää jälkikäteisvalvonnan tehokkaaksi toteuttamiseksi. Suomen Asianajajat esittääkin huolen siitä, että Tietosuojavaltuutetun toimistolle jatkuvasti kasvavan uuden sääntelyn myötä seuraavat lisävelvoitteet pidentävät jo nykyisellään pitkiksi venyneitä käsittelyaikoja vielä entisestään sekä voivat vaarantaa valvonnan tehokkuutta.

5. Muut huomiot esitysluonnoksesta

Suomen Asianajajat huomauttaa lisäksi, että lakiehdotukseen sisältyvän ulkomaiden lainsäädäntöä koskevan vertailun ja siinä viitatus Sisäministeriön vuonna 2022 laatiman selvityksen (VN/5608/2022) perusteella vastaavalainen passi- ja henkilökorttitietoihin sisältyviä biometrinen tietojen käsittely vakavien rikosten torjuntaan ja selvittämiseen ei ole lakiesityksessä ehdotetussa laajuudessa sallittua muissa Pohjoismaissa eikä useassa muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Esimerkiksi Tanskassa, Ruotsissa, Islannissa lakiehdotuksessa esitetyn kaltainen passi- ja henkilökorttitietoihin sisältyvien biometrinen tietojen käsittely ei ole sallittua lainkaan ja ainoastaan Norjassa rajoitetusti vain passi- ja henkilökorttivalokuvien osalta. Lisäksi Sisäministeriön vuoden 2022 selvityksen mukaan jossain valtioissa biometrinen tietojen käyttöä on rajoitettu esimerkiksi rajaamalla käyttöä rikoksen vakavuusasteen perusteella tai edellyttämällä tuomioistuimen tai syyttäjän päätöstä.

Lakiehdotukseen sisältyvää ulkomaiden lainsäädäntöä koskevaa vertailua ei voida pitää riittävänä. Suomen Asianajajat painottaa, että jatkovalmistelussa tulisi selvittää perusteellisemmin lainsäädännön nykytila muiden EU:n jäsenvaltioiden ja pohjoismaiden osalta ja selvityksen tulisi kattaa myös sen, millä tavoin käsittelyä on mahdollisesti rajoitettu niissä valtioissa, joissa ehdotetun kaltainen käsittely on ylipäätään sallittua.

Kaiken edellä esitetyn perusteella Suomen Asianajajat pitää huolestuttavana kehitystä, jossa passi- ja henkilörekisteriin sisältyvien biometrinen tietojen käsittelyä toissijaisiin käsittelytarkoituksiin pyritään toistuvasti laajentamaan. Passi- ja henkilökorttitietoihin sisältyvien biometrinen tietojen käyttäminen rikosten torjunnassa tai selvittämisessä ei tule missään olosuhteissa muodostua kyseisten tietojen merkittäväksi, saati pääasialliseksi käyttötarkoitukseksi. Mikäli lakiehdotus säädettäisiin ehdotetussa muodossa ja laajuudessa, on olemassa riski siitä, että se saattaisi madaltaa kynnystä pyrkimyksille tulevaisuudessa laajentaa lainsäädäntömuutoksin vastaavanlaista tietojen vertailua kattamaan esimerkiksi aiempaa lievempien rikosepäilyjen selvittämisen taikka muutoin lisäämään pyrkimyksiä biometrinen tietojen laajamittaiselle käsittelylle alati kehittyvän tunnustustekniikan avulla esimerkiksi rikollisuuden torjuntaan liittyvin perustein.

Enne Heidi
Suomen Asianajajat